

لیکونکی: جیمس ار ویب «James R. Webb» .

منبع او دخپړیدو نیټه: ریسپونسیبل ستیت گرفت «2023-01-23» .

ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

عراق او افغانستان د متحده ایالاتو د وسلو یا د تسلیحاتو د جریان په مورد کې درس یا زده کړی ورکوي

Iraq , Afghanistan provide lessons on US weapons flows

پداسې حال کې چې د اوکراین سره که د وسلو جریان ورته هم نه وي، نو د امریکې د وروستي جنګي تجربې معلومات کیدي شي ځکه چې موږ کیف ته د پرمختللي سیستمونو لیرلو په اړه فکر کوو.

While not analogous to Ukraine , recent American combat experiences can be informative as we consider sending advanced systems to Kyiv.

په څلورم ګنډک کې د متحده ایالاتو سرتیري، د 118 پیاده قطعه، د 30 ام زغره لرونکي لوا جنګي ټیم، د شمالي کارولینا د اردو ملي ګارډ، د 4th Maneuver Enhancement Brigade د سویلي کارولینا د اردو ملي ګارډ، د M2A2 برادلي جنګیا لږو لپاره د تاسک کمانډو لپاره د ملاتړ وړ موټرو لپاره چمتو کوي. د عملیاتو موروثي حل (CJTF-OIR) په ختیځ سوریه کې د نومبر په 10، 2019. د میخا نیکی پیاده ځواکونه به د سوریه دیموکراتیک ځواکونو سره ملګرتیا وکړي ترڅو د داعش پاتې شوني مات کړي او په ختیځ سوریه کې مهم زیربناوې خوندي کړي. (د متحده ایالاتو د اردو ریزرو عکس د Spc. DeAndre Pierce لخوا)

دلته ډیرې ډیرې دلیلونه شتون لري، چې د تاریخي له پلوه یولړ نمونې را ښیې اما هغه څه چې ډولې وړ دی هغه دادي چې اوکراین ته د ډیرو پرمختللو وسلو لیږل به درملنه نه وي. [نوښدارو به نه وي] په حقیقت کې، د دوی لیږل ممکن په یو وخت کې د متحده ایالاتو پر وړاندې **بومرینګ** [یعنې د طرح کونکې په تقابل کې دمنفی تاثیراتو سره بېرته ستون کیدل ... **تفصیل ددی قلم پراسطه**] شي. دا د احتیاط لپاره یو دلیل دی، ځکه چې دا سې ښکاري چې لویدیځ غواړي د "سولې گټلو" لپاره **اوکراین** ته خپل خورا پرمختللي تجهیزات واستوي.

د هغو کسانو په منځ کې چې د دې ډول زیاتوالي ملاتړ کوي د عراق د جگړې معمار **کنډولیزا رایس** او د **بوش** او **اوباما** پخوانی د قاع وزیر **رابرت گیتس** شامل دي. د واشنگتن پوست په یوه وروستي اېډیټ کې، جوړه لیکلې یا غیرگ مقالې، په دې مضمون نشر شوی "وخت د اوکراین په لور نه دی" او اوکراین د روسیې سره خپله جگړه له لاسه ورکوي. د امریکایانو لپاره، دا وخت دی چې "د بېرني احساس سره" عمل وکړي.

اوکراین ته د نورو پرمختللو وسلو د ورکولو یا د لږدولو لپاره خورا ډیر فشار شتون لري چې تر دې دمه د **با ډین** اداره نه ده لیږلې. د تاریخ په اوږدو کې، دا به احمقا نه وي چې دا ونه منل شي چې د وسلو د پايپ لاین پرانیستل - په ځانگړې توگه زموږ غوره - یو شمیر خطرونه او واقعیتونو ته بلنه ورکوي. یا چې یولړ خطرونو ته ښه راغلاست وایې برسیره پردې، ډیرې نورفکتورونه، لکه د د ښمن سره تطابق یا سا زگاری، کولی شي د غوره ټیکنالوژۍ څخه گټه پورته کړي.

موږ باید په درسونو پوه شو. پداسې حال کې چې دوی سره ورته نه دي، په عراق او افغانستان کې د متحده ایالاتو وروستي جنګي تجربې باید معلوماتي وي.

(1.) د جگړې تاریخ ښوونه کوي چې ټیکنالوژیکي گټې لنډ مهاله دي او تر هغه وخته پورې دوام لري چې یو مخالف د دوی د کمولو لپاره تعدیلات رامینځته کړي. په عراق کې د متحده ایالاتو جگړه نه یوازې د قضیې مطالعه ده چې څنگه د متحده ایالاتو مخالفین خپل تاکنیکونه د امریکایي ټیکنالوژۍ د منفي کولو لپاره تطابق کوي یا ورته وفق ورکوي، بلکې دا هم چې څنگه پراکسي وسله وال کولی شي "بومرینګ" وکړي.

د عراق جگړه په مشهوره توگه د 2003 په مارچ کې د "شاک او ویر" سره پیل شوه. د متحده ایالاتو نظامي او تخنیکي وړتیا په ښودلو سره، دې دودیز کمپاین له یوې میا شتې څخه لږ وخت کې بغداد امریکایي سرتیرو ته وسپارل. په هر صورت، عراقیانو جگړه نه ده کړې. په ښکاره ډول ما تي خورلو سره، دوی چریکي جگړې ته لارل، د گڼ میشته ښارونو تنگو کوڅې یې د جگړې نوې ځای جوړ کړ.

د فلوجه، رمادي او بغداد په څیر ځایونو کې، عراقی یاغیانو په نړۍ کې ترټولو لوی تمرینا تي ځواک په تنگو کوڅو کې چې په جوړو شویو چاودیدونکو توکو ډک وو، چې په عام ډول د "سړک د غاړې بمونو" په نوم یادېږي، کانالونه جوړ کړل. تبعیه شوي چاودیدونکي توکي شايد د جگړې تر ټولو اغیزمن تطبیق استازیتوب وکړي. ډیرې وختونه د توپخاني مرمی او بي ضرر کورني توکي لکه گرځنده تلفون، یا د گراج دروازي خلاصونکي شامل دي، دوی په عراق کې د متحده ایالاتو د تلفاتو 60 سلنه برخه جوړوي. په داسې حال کې چې پر عراق لومړنی يرغل له 150 څخه د کمو امریکایانو د ژوند په قیمت کې شوی و، په هغه وخت کې چې ولسمشر **اوباما** په 2011 کال کې له

عراق څخه د امریکا وتل بشپړ کړل، نږدې ۴۵۰۰ امریکایان په ښاري جگړو کې له یوه بلواگری سره وژل شوي وو چې د مشرانو په وینا داسې به نه وي . .

په هر صورت، دا به نور هم خراب شي په 2014 کې، اسلامي دولت، د عراقي سني قبایلو د منحلولو یوه ډله چې په عراق کې د القاعدې سره په کنسرت یا پټ او مخفی کې کار کوي، راڅرگند شو او **فلوجه** یې په ابتدایي توګه د عراقي امنیتي ځواکونو لپاره د امریکایي تجهیزاتو سره ونيوله په ۲۰۱۵ کال کې دغې ډلې بیا **رمادي** ښار او د امریکا د وسلو یوه زېرمه ونيوله چې د اسلامي دولت د چټکې پراختیا لامل به شي. **داعش** بیا د "خلافت" د تینګولو لپاره 2,300 حموي، M198 52 هاو پیژر، 74,000 ماشين توپکونه، M1A1 40 ابرامس ټانکونه، او نور د امریکا لخوا جوړ شوي سیستمونه کارولي چې په خپل عروج کې د سوريې نږدې دریمه برخه او د عراق 40 سلنه برخه وه. دا په عراق کې د متحده ایالاتو د سرتیرو بیرته راګرځیدل او د څو کلونو په اوږدو کې په زرګونو هوایی بریدونه د دې ډلې د ماتولو او نیول شوي سیمې بیرته راستنولو لپاره ترسره شوي

(2 -) پداسې حال کې چې دا د انکار وړ نه ده چې طالبانو په افغانستان کې د جګړې په جریان کې د متحده ایالاتو ځواکونو سره اغیزمن تاکتیکی سمونونه کړي، دا خورا مهمه ده چې دا په پام کې ونیول شي چې د متحده ایالاتو ټیکنالوژۍ ته څومره پراخ تما س د دې لامل شو چې دا دواړه جوړ او زموږ په وړاندې وکارول شي

په 2011 کې، ایران د CIA RQ-170 سینټینیل بی پیلوټه الوتکه ونيوله او بیا یې ریورس (دترلاسه شوی بی پیلوټ الوتکی کاپی مهندسی کړ) انجنیر کړه. خو د یوه ایرانی انجنیر په وینا دا کار د بخت له مخې ونه شو پرځای یې، ایرانیانو د څو کلونو په اوږدو کې کوم چې په عراق کې ژوند کول لږ وړ یې پیلوټه الوتکې ریورس یا دهغه کاپی انجنیري کړي تر هغه چې دوی یو ضعیف نقطه وموندله. GPS ایران بیا بی پیلوټه الوتکه دایران په هوایی ډګر کې په بی ساري ډول ښکته کړه.

د سینټینیل (څارنی یا نگهبان) پېښه د 2009 کال یوه پېښه تعقیب شوه چې په عراق کې شیعه وسله وال چې له ایران سره یې اړیکې درلودې د ژوند یو پریدو یتر درون فیډ ونه وموندل شول. وسله والو د ارزانه، په عامه توګه موجود سا فټویر له لارې تغذیه ته لاسرسی موندلی و.

دا د پوهیدلو لپاره حیاتي ده چې په هغه وخت کې پریدو یتر او سینټینیل "د هنر حالت" ګڼل کېده. بیا هم، دواړه د جګړې په ډګر کې د افشا کیدو وروسته د بهرنی د ښمن لخوا جوړ شوي. ایران نن د جګړې په ډګر کې پر اوکراینیا نو د برید لپاره روسیې ته بی پیلوټه الوتکې لیري.

سربیره پردې، دا په ښه توګه مستند شوي چې په 2021 کې د افغان حکومت له ړنګیدو سره، طالبانو لږترلږه د 7 ملیارد ډالرو په ارزښت امریکایي تجهیزات ونيول، چې ځینې یې د ایرانیانو لاس ته ورغلي دي په ورته وخت کې طالبانو هم ژمنه کړې، چې له بیجینګ سره به د غنیمت برخه شریکوي. دا مهمه ده چې دا په پام کې ونیول شي ځکه چې د پرمختللو وسلو بله ډله اوکراین ته لیرل کېږي.

د نورو خطرونو وړاندې کول د جګړې څخه دمخه د اوکراین د وسلو انعطاف او فساد مفصل تاریخ دی، پداسې حال کې چې د هیواد بی ثباتي زموږ د وسلو اکمالاتو لپاره نور زیانونه رامینځته

کوي د متحده ایالاتو حکومت ټینګار کوي چې دا څارنه کوي ، که څه هم څارونکي خبرداری ورکوي چې لا هم کافي نظارت شتون نلري ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې دا وسلې به یوه ورځ غلط لاسونو ته ونه رسېږي .

په راتلونکو څو میاشتو کې به **ډیپټریوت** توغند یو بیټری او برادلي «پراخه» جنګي وسایط اوکراین ته وسپارل شي . برسيره پردې، **لوی بریتانیا** د 14 چیلنجر 2 ټانکونو او کافي میکانیزم تجهیزاتو ژمنه کړې چې یوه لوی جوړه کړي **لندن** هیله لري چې اوکراین به دا تحویل د اوکراین لخوا د 2023 پسرلي د ځوابي برید د اصلي په توګه وکاروي . دا چې ایا دا پیښیږي او پایله به یې څه وي دا به معلومه شي .

په ذهن کې ساتلو لپاره یو څه دا دي چې دودیز پوځونه څومره په اسانۍ سره تطابق کولی شي . په 2022 کې، اوکراین لږترلږه د متحده ایالاتو (20) HIMARS څو راکټ لانچر سیستمونه په واک کې اخیستي، دا ټیکنالوژي یوازې **د نا تو** متحدینو سره شریکه شوي وه . برسيره پردې، د راکټ د توپونو پرمختللی سیستم د 2030 د سمندري قول اردو د ډیزاین مفکورې یوه ستنه ده، چې په آرام سمندر کې د احتمالي چینا یې تجاوزاتو څخه د ساحلونو دفاع باندې تمرکز کوي .

برسيره پردې ، په 2022 کې، د متحده ایالاتو اردو د دقیق توغندیو لپاره د 1 ملیارد ډالرو تمویل غوښتنه وکړه، چې په ابتدایي توګه د HIMARS څخه توغول شوي، په آرام سمندر کې د کارولو لپاره . دا به ساده وي چې فکر وکړي چې روسیه به د HIMARS په اړه خپله تجربه له **چین** سره شریکه نکړي، کوم چې اوس په منظم ډول په نظامي تمرینونو کې ښکېل دي . دا ډول پرمختګ کولی شي د نوي آرام سمندر ستراتیژي حیا تي عناصر په جدي توګه له مینځه یوسي، لکه MCFD 2030، مخکې له دې چې دا په بشپړ ډول پلي شي .

د دې تر څنګ، د فارن پالیسي څیړنیز انستیتیوت تحلیل وايي چې روسیه لا دمخه د HIMARS شتون سره تطابق لري او ممکن لا د مخه کافي معلومات ولري چې په سیستم کې برخه ولري

د راب لي او مایکل کوفمن د راپور له مخې، سره له دې چې HIMARS د جګړې په ډګر کې سمدستي اغیز لري، روسي ځواکونو په څو اونیو کې تطبیق کړ، د پام وړ اغیزمنتوب یې کم کړ . پداسې حال کې چې د روسیې موافقتنامې توضیح کوي، **لي او کوفمن** لیکلي، " ... د HIMARS تولید اغیز ممکن ډیر وي، او د جګړې په ډګر کې د لومړیو دوو میاشتو کارولو وروسته د هغې اغیز کم شوی " .

په اوکراین کې جګړې د پوهیدو وړ قوي احساسات راپارولي دي په هر صورت، مور باید اجازه ورنکړو چې دا مور ته قانع کړو چې د لا زیاتو پرمختللو وسلو سره د اوکراین سیلاب د جګړې لپاره یو درمل دی . برسيره پردې، مور به هوښیار وي چې په یاد ولرو چې څنګه په افغانو نستان او عراق کې ورته پالیسي مور ته د بومرینګ پاملرنه بیرته راولیږه .

ايا اوکراين ته د وسلو دا وروستی ډله به بالاخره سوله وگتې؟ پداسې حال کې چې دا ممکنه ده، ايا مورې په بشپړ ډول پوهيږو چې مورې د دې کولو لپاره څه ورکوو؟ لکه څنگه چې تاريخ ښيي، مهمه نده چې وسله څومره پرمختللي وي، يو څوک به بالاخره د هغې سره د مقا بلې لپاره لاره ومومي.

څوکرښې ددې مقالې دليکونې په اړه :

جيمز روفين ويب (۴ د اکتوبر ۱۹۰۹ – د سپتمبر ۲۷، ۱۹۷۴) يو امريکايي فلم ليکونکی و . هغه د فلم لپاره د سکرين پلې ليکلو لپاره خورا مشهور و چې څنگه لويديځ وگټل (1962)، کوم چې پراخه انتقادي ستاينه يې ترلاسه کړه او د اکاډمي جايزه يې ترلاسه کړه .

په درناوي (25-01-2023)